

Büntetőjog általános rész – 2023. 09. 26.

DR, BÉKÉS ÁDÁM

E. DOCENS

Kialakulás és erkölcs

- ▶ Vérbosszú
- ▶ Kompenzáció
- ▶ Állam – közbéke fenntartása
- ▶ AB - büntetőjog a jogrendszer záróköve

- ▶ Erkölcs:
  - ▶ Jellinek: büntetőjog az erkölcsi minimum
  - ▶ Liszt: nincs szoros összefüggés
  - ▶ Társadalmi rend visszatükröződése

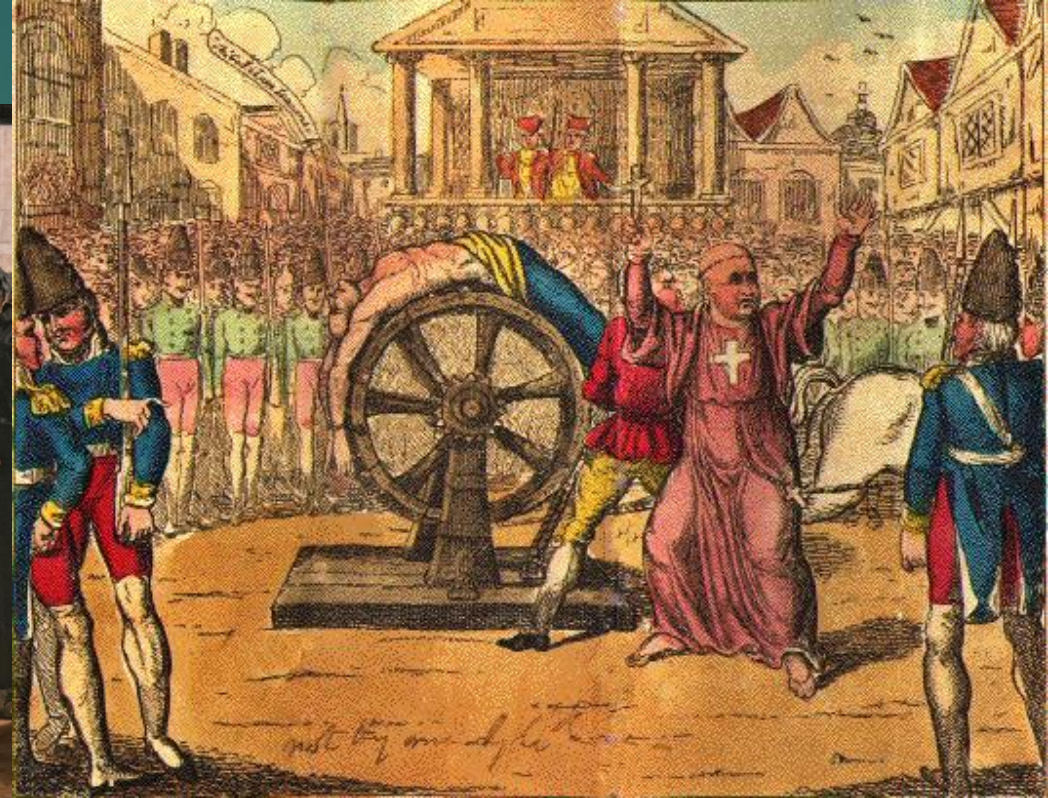
Európai fejlődéstörténet

- ▶ Római jog – XII táblás törvények, Corpus Iuris Civilis
- ▶ Középkor – germán hatás, kánonjog (egyházellenes vétségek, világi vétségek)
- ▶ Példa: 1532 Constitutio Criminalis Carolina
  - Anyagi és eljárásjogi normák
  - Szigorú és kegyetlen
  - Lokális és kiszámíthatatlan

Felvilágosodás – polgári társadalom

Jean Calas – Voltaire

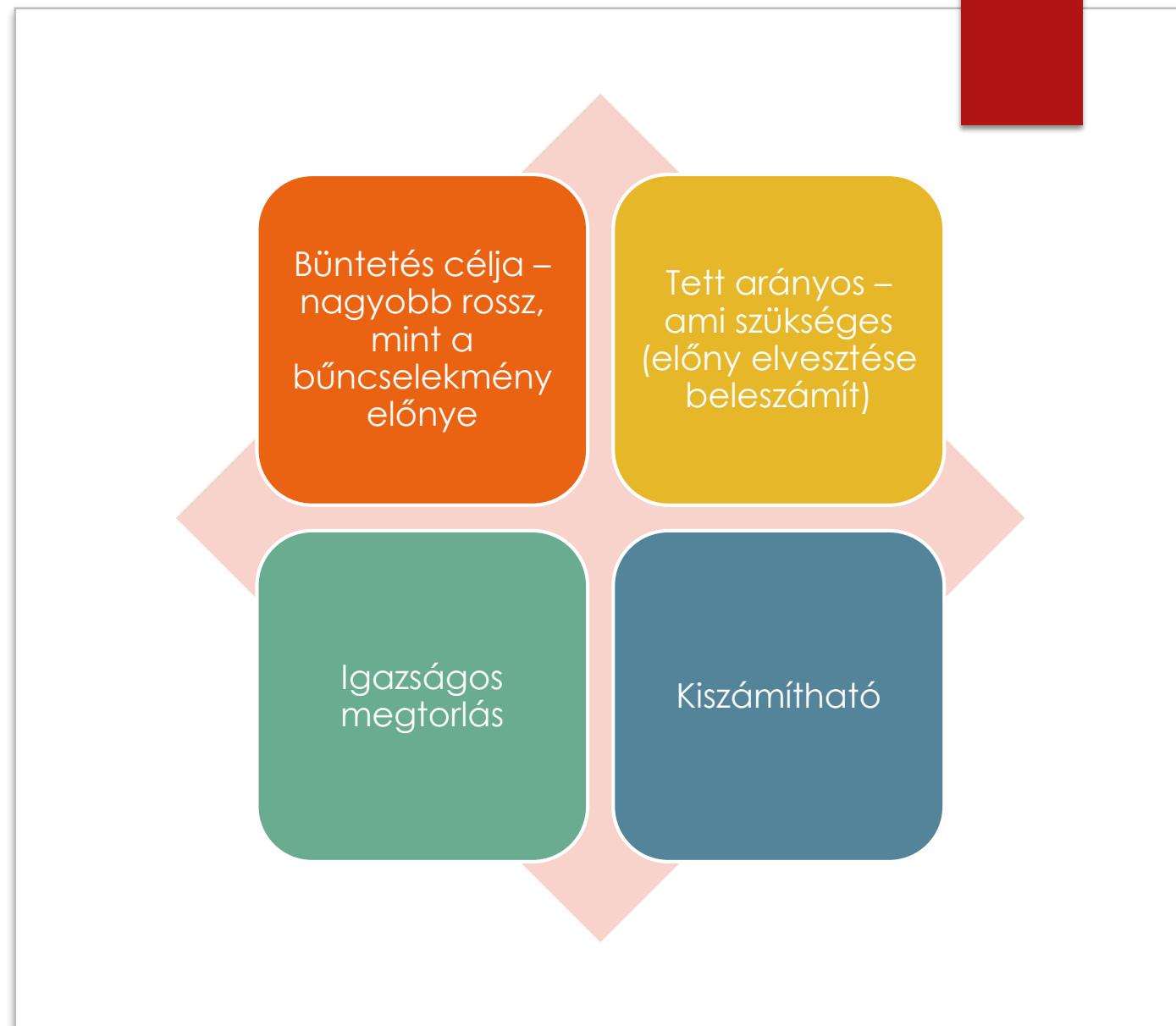
1762 március 9 elítélés, 1764 hatályon kívül helyezés

Büntetőjogi iskolák – klasszikus iskola

- ▶ Cesare Beccaria – 1764 *Dei delitti et delle pene*
- ▶ Tett áll a középpontban
- ▶ Nullum crimen sine lege
- ▶ Nulla poena sine lege
- ▶ Nullum crimen sine culpa
- ▶ Indeterminizmus
- ▶ Individuáletikai felelősség
- ▶ Dogmatikus

Klasszikus iskola – büntetés

Kriminológiai jellegű iskolák

▶ Cesare Lombroso

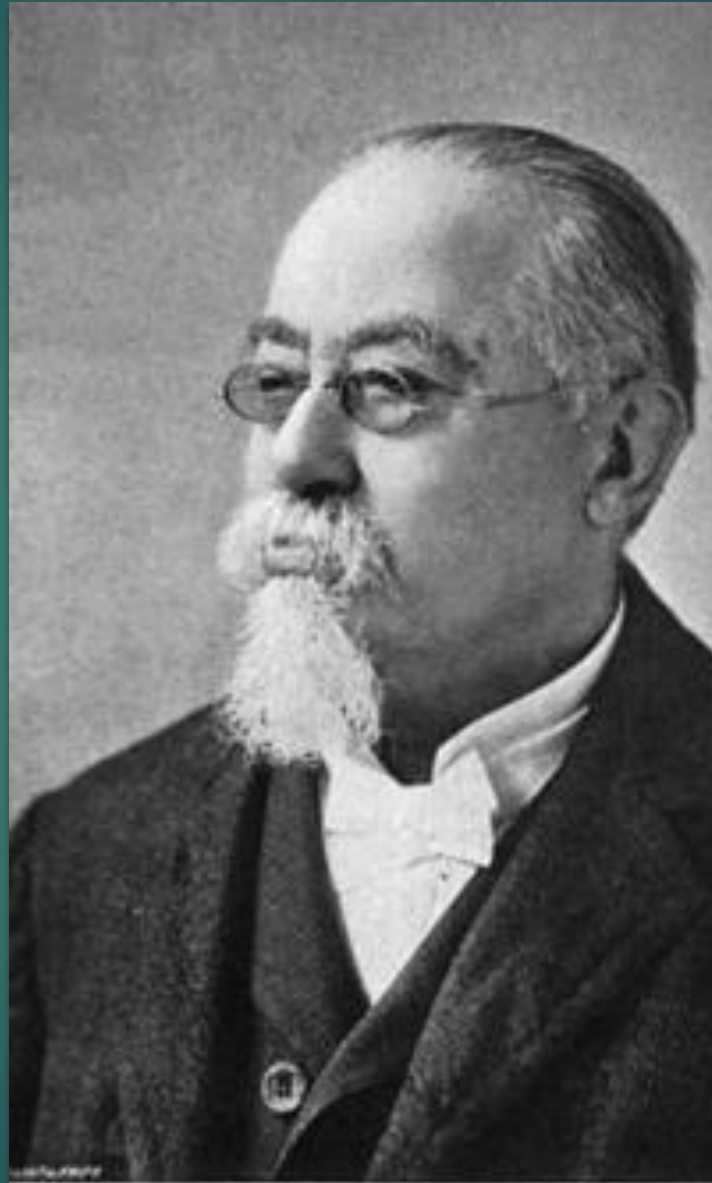
olasz kriminológus,
orvos, az olasz
pozitvista kriminológia

Megalapítója

Kriminál antropológia

Atavizmus koncepció

Reo nato – született
bűnöző

Kriminálszociológiai irányzat

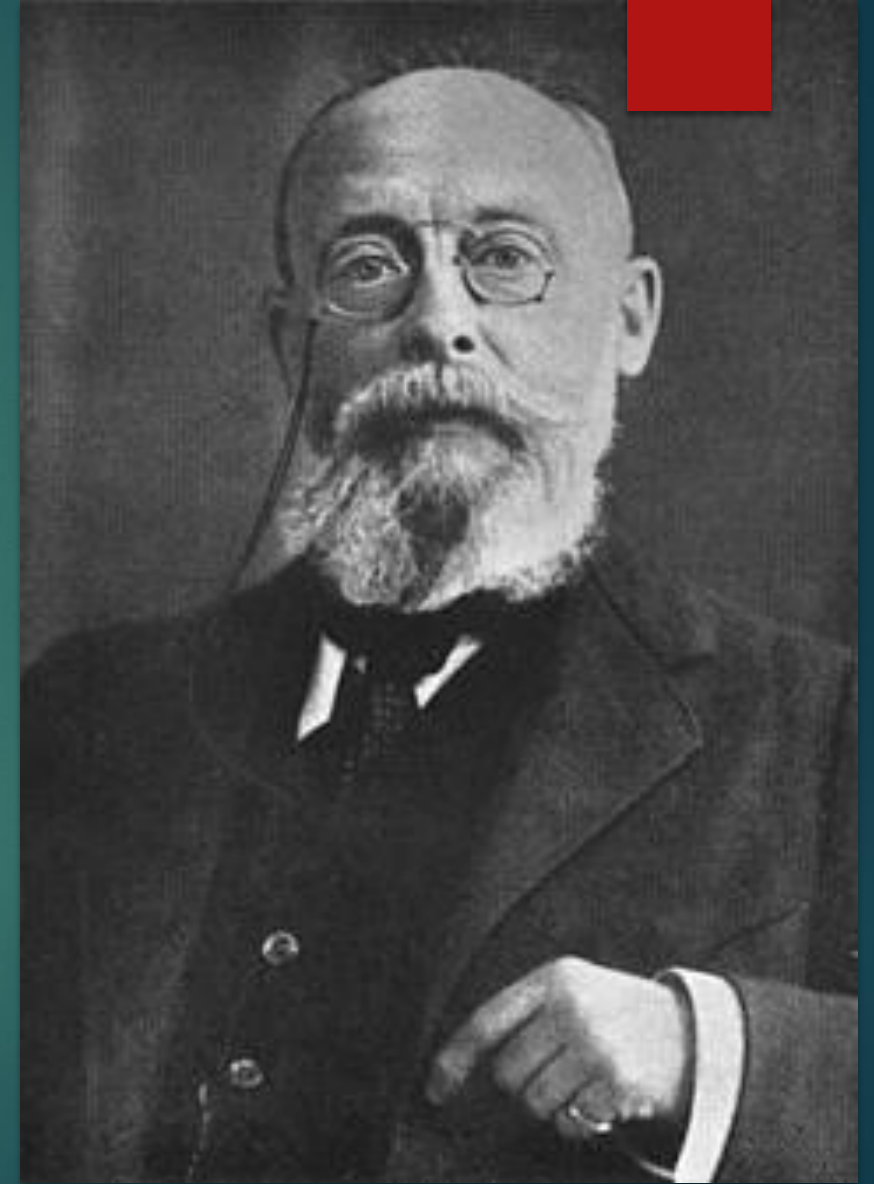
- ▶ Determinizmus – szociológiai okok
- ▶ Megjavítás
- ▶ Határozatlan szankció

- ▶ Enrico Ferri – harmadik iskola
  - ▶ Együttes hatás – személyes fogékonyság és társadalmi háttér

Közvetítő iskola – Franz von Liszt

- ▶ Bűncselekmény jogi kategória
- ▶ Szociológiai hatás – személyes döntés
- ▶ A pozitív jog a “bűnözők Magna Chartája”
- ▶ Büntetőpolitika
- ▶ Speciál prevenció – a célbüntetés
- ▶ Célszerűség – igazságos szankció
- ▶ Büntetések és intézkedések – megtorlás és megjavítás

XX. század

Társadalomvédelmi irányzat


```
graph TD; A[Társadalomvédelmi irányzat] --> B[Kettős nyomtávú büntetőteória]; B --> C[Neoklasszikus iskola];
```

Kettős nyomtávú büntetőteória

Neoklasszikus iskola

Csemegi Károly

- ▶ Született: Nasch Károly
- ▶ 1846 ügyvédi szakvizsga
- ▶ Horváth Boldizsár ig. min. felkéri kodifikációra
- ▶ Államtitkár, majd országgyűlési képviselő
- ▶ 1878. MJE alapítója majd első elnöke
- ▶ 1879. kúriai tanácselnök
- ▶ 1896 MTA díszdoktora

Csemegi kódex

- ▶ 1868. felkérés
- ▶ Első beterjesztés 1873
- ▶ Második beterjesztés 1875
- ▶ 1878. május 29. – V. Tvcikk
- ▶ Hatálybalépés 1880. szept 1.

TÖRVÉNYJAVASLAT.

MAGYAR BÜNTETŐTÖRVÉNYKÖNYV

BÜNTETTEKRŐL

A VÉTSEGEKRŐL.

EGYÉRTENSI A MAGYAR KIRALYI BIZALOM-ÜGYI MINISZTERIUM.

BUDAPESTEN.

BEADÓTVA ÉS KÉSZÍTVE A KÖNYVTÁRSZÁMÁRA.

1874.

Általános rész

- ▶ 9 fejezet: bevezető intézkedések, törvény hatálya, büntetések, kísérlet, részesség, szándék és gondatlanság, beszámíthatóságot enyhítő vagy kizáró okok, bűnhalmazat, bűnvádi eljárás megindítását és a büntetés végrehajtását kizáró okok.
- ▶ bűncselekményeket súly szerint három részre, büntettekre, vétségekre és kihágásokra osztotta
- ▶ nullum crimen elvek, analógia tilalma
- ▶ büntethetőségi korhatár 12 év
- ▶ 16 év nagykorú
- ▶ Halmazat szabályozása
- ▶ Halálbüntetés, főbüntetések és mellékbüntetések

Különös rész

- ▶ 43 fejezet
  - ▶ 1-8. fejezet az uralkodó és az állam rendje elleni
  - ▶ 9-13. fejezet a társadalmi rend elleni,
  - ▶ 14-36. fejezet a személy- és vagyon elleni,
  - ▶ 37-40. fejezet az állam- valamint az államigazgatás rendje elleni,
  - ▶ 41. és 42. fejezet a hivatali bűncselekményeket szabályozza
  - ▶ 43. záró rendelkezések

Novellák

- ▶ 1908. évi XXXVI. tv.
  - ▶ Büntetés felfüggesztése
  - ▶ Fiatalkorúak büntetőjoga 12-18
  - ▶ Legsúlyosabb büntetés fiatalkorúnak 5 év (kiv. 10 év)
  - ▶ Intézkedések: dorgálás, próbára bocsátás, javító nevelés
  - ▶ Fiatal felnőtt 18-20 – büntetés maximuma 15 év
- ▶ 1928. évi X. Tv.
  - ▶ Megrögzött bűntettesek
  - ▶ Szigorított dologház – határozatlan idejű volt

A bűnbe esés

- ▶ 1945. évi VII. tv. a népbíráskodás tárgyában kibocsátott kormányrendeletek törvényerőre emeléséről
  - ▶ Háborús és népellenes bűncselekmények
- ▶ 1950. évi 4. tvr. Tervgazdálkodás büntetőjogi védelméről
- ▶ 1950. évi 24. tvr. Társadalmi tulajdon védelme
- ▶ 1950. évi 30. tvr. Devizabűnvselekményekről
- ▶ 1950. évi II. tv. Btá. – hatályon kívül helyezi a Csemegi kódex ált. részét
- ▶ 1952. BHÖ Hatályos Anyagi Büntetőjogi Szabályok Hivatalos Összeállítása

Nagy Imre per 1958. febr. – június

- ▶ „*Figyelmeztetem a védőt, hogy ha nem hagyja abba pártunk és kormányunk vezetőinek rágalmazását, a vádlottak padján találja magát.*”
- ▶ „*... (kiabálva) Bocsánatot kérek! Tessék hallgatni, amikor beszélek! Milyen jogcíme van önnek ahhoz, hogy a nyomozó csökkent művelts..., csökkent intelligenciájára hivatkozzon? Itt ön a vádlott, ezt értse meg végre! És itt nem lehet ezen a hangon beszélni! Tessék tisztességes hangon beszélni, mert tud a bíróság komoly, keményebb eszközöket is használni!...] Itt azt, hogy mi a tisztességes hang és mi a tiszt..., tiszteletlen hang, én határozom meg! (ütemesen veri az asztalt) És hogyha ön nem tud rendesen viselkedni, tisztességesen viselkedni, megtanítom! Értse meg végre!”* *Vida Ferenc népbíró*

Mindszenty per – 1949. február

▶ „Tisztelt Népbíróság!

Az utolsó szó jogán egy férfiú áll a magyar népbíróságnak a színe előtt, jelentős országos állásban és vádaktól terhelten. Félévszázados adottsággal állok itt, egy határozott neveléssel és alapelvekkel. Ez a nevelés és ezek az alapelvek ugyanúgy vannak beépítve egy emberi életbe, mint ahogy a földre rá van építve a vaspálya. Ez a vaspálya visz és megmagyaráz sok mindent. Hálát adok az Istennek, hogy életem folyamán a jó szándékot nem veszítettem el. Reám a II. világháborús összeomlás után egy nehéz történelmi szerep várt, s ez abban állott, hogy nekem kellett az Evangélium összefogó világosságának és szeretetének a meghirdetője lenni. Ma reggel ez az imádság jött az ajkamra: *Da pacem Domine in diebus nostris, in diebus istis!* – Uram, adj békét ezekben a napokban! Nem a közeli vagy távol-jövőbe, hanem érdekes, ez az ősi imádság azt mondja: ezekben a napokban. S ezt a békét én kértem az én Egyháznak, amelynek szeretetét elhoztam ide is. Ezt a békét kértem a magyar államnak, amely iránt való engedelmességemet megmutattam; s ezt a békét kérem a magam lelkének is...” *utolsó szó jogán elmondottak részlete*

A folytatás

- ▶ 1961. évi V. tv. Btk
- ▶ 1971. évi 28. tvr.
- ▶ 1978. évi IV. tv. Btk.
- ▶ 2012. évi C. tv. Btk

Büntetőpolitika

- ▶ Bűnözés, büntetőjogi felelősség, felelősségre vonás rendje, büntetés végrehajtása
  - ▶ *A kriminálpolitika célja annak meghatározása, hogyan lehet a társadalom érdekében a legeredményesebben fellépni a bűnözéssel szemben. A követendő irányok és alkalmazandó eszközök körének kijelölésekor a kriminálpolitika azonban nem csak és nem elsősorban a büntető-igazságszolgáltatási rendszerre fókuszál, hanem számos más tudomány- területet is bevon céljának elérésébe. – Prof. Róth Erika*
- ▶ Nemzeti bűnmegelőzési stratégia
- ▶ **Kormány büntetőpolitikája – Jogalkotás – Kúria joggyakorlata – Jogalkotási korrekció**
- ▶ Nemzetközi követelmények